

**МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
БУКОВИНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КАФЕДРА СУСПІЛЬНИХ НАУК ТА УКРАЇНОЗНАВСТВА**

**АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ
СУСПІЛЬНО-ГУМАНІТАРНИХ НАУК ТА ІСТОРІЇ МЕДИЦИНИ**

Збірник матеріалів
II Міжнародної науково-практичної конференції
(17 – 18 березня 2022 р.)

Чернівці, 2022

**МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
БУКОВИНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КАФЕДРА СУСПІЛЬНИХ НАУК ТА УКРАЇНОЗНАВСТВА**

**АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ
СУСПІЛЬНО-ГУМАНІТАРНИХ НАУК ТА ІСТОРІЇ МЕДИЦИНИ**

Збірник матеріалів
II Міжнародної науково-практичної конференції
(17 – 18 березня 2022 р.)

**CURRENT ISSUES
OF SOCIAL AND HUMANITIES SCIENCES, AND THE HISTORY OF
MEDICINE**

Collection of materials of the 2nd International Scientific Practical Conference
(Chernivtsi, March 17-18, 2022)

Чернівці, 2022

ISBN 978-966-697-984-4

УДК : 3(08)

61(09)(08)

A 43

Актуальні питання суспільно-гуманітарних наук та історії медицини: збірник матеріалів II Міжнародної науково-практичної конференції (м. Чернівці, 17–18 березня 2022 р.). Буковинський державний медичний університет. Чернівці, 2022. 183 с.

До наукового збірника ввійшли наукові статті доповідей (матеріалів) учасників II Міжнародної науково-практичної конференції «Актуальні питання суспільно-гуманітарних наук та історії медицини» (м. Чернівці, 17–18 березня 2022 р.), що проводилася в Буковинському державному медичному університеті спільно з науковими установами й навчальними закладами освіти України, Румунії, Польщі, Республіки Молдови і Болгарії. Адресований науковцям, аспірантам, співробітникам закладів вищої освіти.

Current issues of social and humanities sciences, and the history of medicine: collection of materials of the II International scientific and practical conference (Chernivtsi, March 17-18, 2022). Bukovynian State Medical University. Chernivtsi, 2022. 184 p.

Scientific articles of reports (materials) of the participants of II International scientific and practical conference «Current issues of social and humanities sciences, and the history of medicine» (Chernivtsi, March 17-18, 2022) were included in the scientific collection. Conference was held at the Bukovynian State Medical University together with scientific institutions and educational institutions of Ukraine, Romania, Poland, Republic of Moldova and Bulgaria. The scientific collection is addressed to scientists, graduate students, employees of higher education institutions.

Головний редактор - д. мед. н., проф., в.о. ректора Буковинського державного медичного університету **Андрієць О.А.**

Відповідальний редактор - д. іст. н., проф., завкафедри суспільних наук та українознавства **Мойсей А.А.**

Редактори-упорядники: д. пед. н., проф. **Цуркан М.В.**,
к. філол. н., доц. **Максимюк М.В.**,
стар. лаборант **Лейзор Н.А.**

ОРГАНІЗАТОРИ КОНФЕРЕНЦІЇ: Міністерство охорони здоров'я України, Буковинський державний медичний університет, кафедра суспільних наук та українознавства.

Рекомендовано до друку вченою радою Буковинського державного медичного університету (протокол No 11 від 22.06.2022 р.).

За достовірність наведених даних і посилань несе відповідальність автор публікації.

ISBN 978-966-697-984-4

©БДМУ,
© Автори статей, 2022

	127
Максим'юк Оксана. Семантична специфіка підметів аналітичної будови з кількісним значенням.....	129
Максимюк Марта. Оніми на позначення України як елемент стилістики тексту (на матеріалі роману В. Кожелянка «Дефіляда в Москві»).....	131
Марчишина Алла. Квір-ідентичність у лінгвістичній рецепції.....	133
Мельничук Оксана, Сілевич Лілія. До питання формування національної свідомості студентів під час вивчення «Української мови (за професійним спрямуванням)».....	135
Музика Тетяна. Психолінгвістичні аспекти викладання української мови як іноземної.....	137
Навчук Галина. Мовна підготовка майбутніх медичних фахівців в умовах глобальних викликів.....	139
Настенко Ольга. Форми дистанційного навчання української мови як іноземної.....	140
Никіфорчук Жанна. Принципи навчання медичної термінології.....	142
Нікоряк Наталія. «Інтермедіальний код кіносценарію «Перевірте свої годинники» Л. Костенко та А. Добровольського».....	143
Новікова Тетяна. Класифікація церковнослов'янizmів в українській мові.....	146
Овсієнко Людмила. Основні засоби формування культури мислення та спілкування майбутніх фахівців з аналітики суспільних процесів.....	148
Рудюк Тетяна. До проблеми дидактичних і психологічних аспектів викладання української мови для іноземних студентів.....	150
Руснак Наталія. Інформація як лінгвістичний феномен.....	151
Руснак Юлія. Комунікативно-прагматичне навантаження лексеми уста в художньому дискурсі Ольги Кобилянської.....	153
Сажина Алла. Ігрові стратегії в мережевій поезії.....	156
Синиця Валентина. Термінологічні словосполучення із семантикою <i>Leishmaniosis</i> в латинській термінології тропічних хвороб.....	158
Струк Іванна, Вікованюк Анна-Діана. Невербальні засоби на позначення емоційного стану мовця в художніх текстах сучасних українських письменників.....	160
Тесліцька Галина. Теоретичні основи вивчення простого ускладненого речення на засадах компетентнісного підходу.....	162
Ткач Алла. Фахова термінологія – важливий складник мовленнєвої компетенції студентів-медиків.....	164
Толкачова Наталія. До питання про формат та структуру тестових завдань.....	165
Томусяк Людмила. Атрибутивні компоненти з синкретичним значенням.....	167
Турік Олександра, Продан Софія. Методика концептуального аналізу як	

аудиторної та позааудиторної форм роботи студентів-медиків, що стимулюватиме їх до постійного комунікативного професійного удосконалення.

Гармонійне та коректне поєднання запропонованих принципів сприятиме засвоєнню медичної термінології студентами-медиками.

Список використаних джерел

1. Виспінська Н. М. Формування у майбутніх фахівців музичного мистецтва професійно орієнтованої англійської лексичної компетентності в аудіюванні : дис. ... д-ра філософії у галузі педагогіки : 011 – освітні, педагогічні науки : галузь знань 01 – освіта/ педагогіка / Тернопільський нац. пед. ун-т ім. В. Гнатюка. Тернопіль, 2020. 304 с.
2. Климова К. Я. Дидактичні принципи навчання української мови на нефілологічних факультетах педагогічних університетів. Збірник наукових праць Бердянського державного педагогічного університету. 2009. Випуск 4. С. 193 – 197.
3. Ягупов В. В. Педагогіка : Навч. посібник. Київ : Либідь. 2002. 560 с.

Нікоряк Наталія,

кандидат філологічних наук, доцент,
Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича
(м. Чернівці, Україна)

ІНТЕРМЕДІАЛЬНИЙ КОД КІНОСЦЕНАРІЮ «ПЕРЕВІРТЕ СВОЇ ГОДИННИКИ» Л. КОСТЕНКО ТА А. ДОБРОВОЛЬСЬКОГО

В останні десятиліття в українському літературознавстві активно функціонують міждисциплінарні практики аналізу літературних текстів, що знаходяться на межі різних мистецьких систем. Це можна пояснити загальною тенденцією до міжвидової трансгресії, що спричиняє ускладнення принципів організації текстів, які не тільки запозичують, інтерпретують, але й креативно деформують коди текстів, запозичених з інших видів мистецтва. Як і кожен інший повноцінний літературний текст, кіносценарій також залучається у складні взаємини інтертекстуальності та інтермедіальності, оскільки діалог мистецтв передбачає «відкритість жанрових форм і їхній рух» [7, 159]. Питання інтермедіальності як жанрологічного маркера кіносценарного тексту нами частково піднімалося [див.: 5; 6]. Проте оригінальним зразком у означеному зрізі постає кіносценарій «Перевірте свої годинники» (1962) Ліни Костенко та Аркадія Добровольського.

Зауважимо, що звернення Ліни Костенко до жанру кіносценарію відбулося у 60-ті рр. Саме в 1960 році вона написала свій перший сценарій «Дорогою вітрів» («Сусіди сонця»). А через два роки разом з професійним

кінодраматургом А. Добровольським вона взяла участь у республіканському конкурсі на кращий кіносценарій, де текст «Перевірте свої годинники» був відзначений другою премією. Через рік, у 1963-му, сценарій був вперше опублікований у журналі «Дніпро». Однак цей тріумфальний початок досить швидко перетворився на «драматичну» історію [див. детальніше: 1; 2], яка, зрештою, завершилась виходом у 1966 р. фільму Леоніда Осики під назвою «Хто повернеться – долюбить». Слід наголосити, що у фільмі сценаристи не вказані взагалі, позаяк і Л. Костенко, і А. Добровольський відмовилися від свого авторства, «всилу того, що постановник запропонував своє бачення теми «поети на війні»» [2, 133]. Таким чином, кіносценарій і сьогодні не має свого повноцінного екранного втілення, продовжуючи жити лише на папері, привертаючи час від часу до себе увагу окремих дослідників [2; 3].

Кіносценарій «Перевірте свої годинники» постає оригінальним інтермедіальним конструктом, що апелює до різних видів мистецтв: живопису, скульптури, театру, музики і, власне, літератури. Мистецькі коди пронизують різні рівні тексту: заголовковий комплекс, персоносферу, композицію, презентуючи сценаристів як справжніх знавців мистецтва. Найбільш насиченою в інтермедіальному відношенні постає перша вставна новела кіносценарію під оригінальною назвою «Плюсквамперфектум (давноминулий час)». Подаючи фрагменти життя молодого поета Леоніда Левицького, вона одразу вводить читача у світ живопису, скульптури та музики. Так, перший кадр новели – своєрідне знайомство з Леонідом: «На темній плиті шліфованого граніту живописно розвалився хлопець у білому літньому костюмі. Покусуючи травинку, споглядає небо. / Біля плити вітер гортає сторінки розкритого підручника. / Елегійно-печальна, похилена жіноча постать із сірого мармуру проступає крізь чагарник цвинтаря» [4, 194]. Ключовим словом даного фрагменту є «живописно», бо перед читачем/глядачем автори дійсно малюють картину, що відсилає до подібних античних зображень: Леонід, наче справжній бог, лежить на мармуровому ложі. Проте контрастність у деталях, на які слід звернути увагу: юнак лежить на чорному цвинтарному граніті – так він і залишиться на граніті вічно молодим, а похилена жіноча постать у сірому мрамурі перетвориться на його кохану.

«Потворний» звук кулементної черги, що перервав ідилію закоханої пари, їхню «пісню пісень» [4, 195], також несе вагоме символічне навантаження, оскільки «світ померкне» для закоханих вже досить швидко у прямому сенсі. «Реквієм» Джузеппе Верді, що супроводжує окремі кадри, посилює загальну трагічність моменту [4, 195]. Один інтемедіальний код одразу поступається іншому, і вже перед реципієнтом вимальовується фантазмагорична картина: «Притишено звучить «Реквієм». Мимоволі в уяві виникають вічні образи мистецтва, що намагалося осмислити небуття. / Леонід проходить крізь пропливаючі назустріч примарні образи. /...Тіні шекспірівських могильщиків; глухо, як з-під землі, звучать голоси: / – Хто міцніше буде, ніж муляр, корабельний майстер і тесляр? / – Не суши собі цим голову. Скажи: «Могильщик». Будинки, які він буде, простоять до судного дня...» [4, 195]. Загадка першого могильщика і відповідь на неї сугестують відповідний

трагічний настрій, одночасно активізують рецептивну пам'ять щодо продовження шекспірівської сцени: там звучить також пісня на тему любові та могили.

Багатозначна й символічна сцена Шекспірівського «Гамлета» вбудовується у канву кіносценарного тексту, втягуючи реципієнта в своєрідну інтертекстуальну та інтермедіальну гру: «...Пропливає темний силует Гамлета з білим черепом у руці: – Бідний Йорик! / Черепи множаться, виростають у піраміду верещагінського «Апофеозу війни» / ...Розхитує кадилом священик над верещагінським «Полею брані». З кадила в'ється димок...» [4, 196]. Метафорично насичений інсценований фрагмент п'єси плавно перетікає в неменш відому живописну картину 1871 р. російського художника Василя Верещагіна, що «присвячена всім великим завойовникам – минулим, теперішнім і майбутнім», а далі ще в одну 1977 р. «Переможені. Панахида». Таким чином, ключова тема війни та її катастрофічних наслідків дешифрується реципієнтом за допомогою екфрастичних елементів.

Метафорика та філософське навантаження інтермедіальних кодів розширює кіносценарний текст, своєрідно проектуючи фінал життя не лише Леоніда, а й таких самих «вічно молодих» хлопців, які полягли у війні. Пророчі іронічні слова Леоніда, вимовлені з «печаллю прозріння», суголосять інтермедіальному підтексту: «– І скажуть колись про нас: «Такі були молоді. Горіли. Плюсквамперфектум вчили... І самі стали – плюсквамперфектум» [4, 196].

Таким чином, навіть невеличкий аналізований фрагмент засвідчив яскраво виражений інтермедіальний характер кіносценарію «Перевірте свої годинники». Апелювання до різномистецьких кодів фіксує не лише багатогранність, унікальність та естетичний рівень кіносценаристів. «Розкодовування» їх займає провідну позицію у відповідному прочитанні авторського задуму, розумінні ідейного підтексту твору. Все це засвідчує багатозначний, надзвичайно потужний рецептивний потенціал даного тексту.

Список використаних джерел

1. Брюховецька Л. Містичний, метафоричний, модерний. *Кіно-Темп*, 2018, № 2. http://archive-ktm.ukma.edu.ua/show_content.php?id=2154
2. Брюховецька Л. Таємна історія фільмів. Пам'ять документів / Кінематографічні студії. Вип. 12. Київ : ФОП Маслаков, 2021. 316 с.
3. Дзюбенко Т. Кодифікація війни у художньому часопросторі кіносценарію «Перевірте свої годинники» Ліни Костенко й Аркадія Добровольського <http://www.historians.in.ua/index.php/en/doslidzhennya/1909-tetiana-dziubenko-kodyfikatsiya-viyny-u-khudozhnomu-chasoprostori-kinostenariyu-perevirte-svoyi-hodynnyky-liny-kostenko-y-arkadiya-dobrovolskoho>
4. Костенко Л., Добровольський А. Перевірте свої годинники. *Кіноповісті: збірник / упоряд., вступ. ст. і прим. А. Щербака*. Київ : Рад. письменник, 1963. Т.2. С. 190–240.

5. Нікоряк Н.В. Екфрастичні елементи сучасного кіносценарного тексту (В. Мицько «Портрет»). *Питання літературознавства: наук. зб.* / гол. ред. О. В. Червінська. Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2013. Вип. 87. С. 230–242.
6. Нікоряк Н. В. Інтермедіальність як жанротворчий фактор (кіносценарна специфіка «Київських фресок» Сергія Параджанова). *Питання літературознавства: наук. зб.* / гол. ред. О. В. Червінська. Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2013. Вип. 88. С. 351–367.
7. Фесенко В.І. Література і живопис: інтермедіальний дискурс. Київ : Вид. центр КНЛУ, 2014. 398 с.

Новікова Тетяна,
кандидат філологічних наук, викладач,
Буковинський державний медичний університет
(м. Чернівці, Україна)

КЛАСИФІКАЦІЇ ЦЕРКОВНОСЛОВ'ЯНІЗМІВ В УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ

У сучасній українській мові по-різному класифікують церковнослов'янізми. Традиційно виокремлюють три типи церковнослов'янзмів, як, наприклад, в академічному виданні «Сучасна українська літературна мова»: 1. **Лексичні**, які є специфічним утворенням церковнослов'янської мови. Виникнення їх часто зумовлено потребами перекладу слів грецької мови: *буква, виноград, воїн, істина, кориця, совість, щедрий* та ін. До них, зазвичай, в українській мові можливі синоніми, наприклад: *буква – літера, істина – правда, воїн – солдат*. А. Бурячок до цього типу відносить й такі слова, як *безодня, мудрість, чистота, животворний, наректи*. Безсумнівно, ці лексеми функціонували в церковнослов'янській мові, оскільки вони засвідчені відповідними словниками, однак етимологічні словники не подають їх як запозичення з мови церковнослов'янської. 2. **Семантичні**, які виникли ще в спільнослов'янській або й в індоєвропейській період, але своє специфічне значення набули в церковнослов'янській мові. Із таким значенням і успадкували їх східні слов'яни, наприклад: *блуд, Бог, віра, Господь* та ін. 3. **Фонетичні**, які своєю будовою та своїм номінативним значенням не відрізняються від відповідників літературно-писемної мови Київської Русі, а тільки мають такі відмінності звучання, наприклад, церковнослов'янizm *глас* і в літературній мові Київської Русі *голос*, церковнослов'янizm *нужда* й сучасне українське *нужа* «вопі, мухи», але вже з іншим значенням [6, с. 123]. Фонетичних варіантів у сучасній українській мові чимало, оскільки слова запозичували переважно усним шляхом через проповідь.

В енциклопедії «Українська мова» В. Русанівський згадує **лексичні** (*вої, дружина, ізбави, доколі*), **фонетичні** (*ненародженні*), **словотвірні** (*восхвалили*), **фразеологічні** (*блаженний муж*) церковнослов'янізми, **словосполучення** (*отверзуться уста*) та **речення** (*Потя народ, княжну поя, Отиде в волості своя, Отиде з шумом*) – запозичення з церковнослов'янської мови, які автор